

STRPNO UREJANJE ZADEV

Kot je bilo pričakovati, je bila živahna razprava o poročilu Komisije za lastninska vprašanja (o nekaterih pogledih na lastninjenje, ki jih zagovarja Komisija, smo v PV že poročali), katerega najbistvenejši del je, da mora komisija dajati prednost zaščiti lastnine PZS in PD, reševanje pa mora biti sistematično in postopno.

Predstavnik PD Maribor Matica je na skupščini dejal, da njegovo društvo vztraja pri prenosu lastništva Mariborske koč s PZS na PD.

Predstavnik PD Celje je poudaril, da je »njegovo« društvo prvo sprožilo vprašanje lastništva. Vsebinsko naj bi ponovno ovrednotili vrednost zemljišč v lasti PZS in PD, je dejal, v vse te postopke pa naj bodo vključena tudi društva. Načelno naj zemlje ne bi prodajali, ampak le menjavali. Na koncu je dejal, da so med PD Celje in PZS karseda hladni odnosi »in čeprav smo pred dvema letoma vabili na pogovor, je PZS dejala, da sporov ni«. (Na to pa mu je delovni predsednik odgovoril, da PD Celje ni edini naslednik Savinjske podružnice SPD.)

Tudi predstavnik PD Srednja vas je dejal, naj bi pri lastninskih odločanjih tudi planinska društva imela pomembno besedo, drugič pa so delegati ta dan močno zaploskali, ko je povedal, da »svojih lepo urejenih planinskih koč ne bomo dali nikomur«.

Predstavnik PD Kamnik je opozoril na kar precej stvari, ki bi jih bilo treba čimprej rešiti, in je zato pozval k strpnemu urejanju zadev, o katerih naj bi se prej natančno pogovorili med PZS in PD. Predstavnik PD Ruše pa je spet udaril na močno polemično struno, ko je dejal, da so vso planinsko lastnino prigospodarila planinska društva, saj je ta nastajala z delom društev; doslej so bila planinska društva večinoma le upravljalci te last-

nine, PZS pa jim je pri gospodarjenju pomagala («ven-dar ni PZS društvom ničesar odtujila», kot je mimogrede rekel delovni predsednik). Predstavnik PD Trbovlje je potem predlagal, naj bi planinska društva, ki imajo urejene dokumente o svojem lastništvu, to predložila Planinski zvezi, kar naj bi veljalo še predvsem za dokumente iz leta 1945, če bi potrjevali, da je bilo premoženje prenešeno na PZS.

Predsednik Andrej Brvar je seveda pozval k strpnemu dialogu in k duhu skupnih interesov, »nasprotujem pa seveda temu, da bi izglasovali revolucionaren sklep, po katerem bi se zmanjšala lastnina PZS, saj je PZS pravi subjekt«.

PODATKI IZ PLANINSKIH KOČ

Ob teh razpravah se je pokazalo, kako so nekatera društva zaradi nepazljivosti prišla ob del svojega premoženja. Predstavnik PD Bohinjska Bistrica je že govoril o takem primeru, ko je društvo pred nekaj leti dalo Mencingerjevo koč v najem do leta 2010, zdaj pa jo bo moralo po sodni poti dobiti nazaj, kajti direktor najemnika te koč jo je preknjižil na svoje podjetje.

Pod točko »Razno« je bilo izrečenih nekaj besed o neživljenjskem vsakodnevnem pošiljanju seznamov prenočevalcev v planinskih kočah na policijske postaje. Skupščina PZS bo predlagala notranjemu ministrstvu, naj bi te podatke pošiljali vsak dan iz tistih koč, kjer imajo telefon, sicer pa enkrat tedensko. V vsaki koči bo pri oskrbniku vpisna knjiga, iz katere bi pooblaščen iskalci podatka lahko prebral tisto, kar ga bo zanimalo, ko bo seveda prišel po informacijo v koč.

Tak predlog predsednika PZS je sprožil ploskanje, ki je nekoliko pred 13. uro hkrati pomenilo zaključno ploskanje na letošnji skupščini PZS.

ZDRUŽENJE GORSKIH VODNIKOV SLOVENIJE V PLANINSKI ZVEZI SLOVENIJE

GORSKO VODNIŠTVO KOT POKLIC

BOJAN POGRAJC

Z nastankom večstrankarskega parlamentarnega sistema in samostojne Republike Slovenije so tudi pri nas nastali pogoji (potrebe so vedno bile) za novo organiziranost gorskega vodništva po vzoru ostalih alpskih in drugih držav. Prvič po dolгих letih slovenskemu občasnemu ali rednemu poklicnemu gorskemu vodniku (GV) svojega trdo prisluženega zasluga ni potrebno skrivati za nekašne »dnevnice«, klient pa se lahko počuti udobno varno, ker ve, da mora njegov od države pooblaščen gorski vodnik obvladovati mednarodno primerljivo vodniško znanje in izkušnje ter se obenem zavedati svoje moralne in kazenske odgovornosti.

ENOTNA KATEGORIZACIJA VODNIKOV PZS

Enotna kategorizacija vodnikov PZS, ki je umetno združevala občasne ali redne gorske vodnike s prostovoljnimi planinskimi vodniki v okviru številnih kategori-

od A do K, tako velja le še za slednje. Skrajni čas je že bil, da smo tudi pri nas ne glede na vse s političnim sistemom vsiljene posebnosti — pač glede na nivo usposobljenosti — že prevzeli za prve (angleško: Guide ali Mountain Guide) standarde izobraževanja UIAGM/IVBV (Union Internationale des Associations de Guides de Montagne/Internationale Vereinigung der Bergführerverbände) in Evropske vodniške komisije Združene Evrope, za druge dvojce, ki so namenjeni le za zadovoljevanje osnovnih potreb planinskih društev (angleško: Voluntary Leaders and Instructors), pa naj bi še prevzeli standarde UIAA (Union Internationale des Associations d'Alpinisme).

UIAA seveda pozna vsakdo. O edini v svetu priznani Mednarodni zvezi zvez gorskih vodnikov UIAGM/IVBV in Evropski vodniški komisiji pa naj povem nekaj osnovnih podatkov.

UIAGM/IVBV je bila ustanovljena 22. oktobra 1966 v švicarskem mestu Sillen (UIAA leta 1932 v Chamonixu,

Znak UIAGM/IVBV in obenem tudi vodniški znak gorskega vodnika z mednarodno licenco

IKAR pa, za primer, leta 1952 v Zell am Seeju). Njena članica lahko postane vsaka organizacija posamične države (izjemi sta le Južna Tirolska in dolina Aoste), ki je v tej državi uradno edina priznana kot zastopnica interesov gorskih vodnikov. Ima status pravne osebe, njeni člani pa diplome gorskih vodnikov z ustreznim znanjem in izkušnjami, pridobljenimi na uspešno opravljenem državnem izpitu ali izpitih, ki jih je izvedla od države določena organizacija.

Namen UIAGM/IVBV je:

- vzpostavljanje tesnejših povezav med vodniškimi organizacijami na področju izenačevanj pravilnikov (zakonov) o gorskih vodnikih;
- lajšanje vodniškega dela v tujini;
- obravnavanje vseh problemov gorskega vodništva, ki so tako splošne kot ekonomske narave;
- centraliziranje ustreznih podatkov, pomembnih tako za vodnike kot kliente;
- krepitev tovarštva med gorskimi vodniki vseh narodnosti;

preko njene Tehnične komisije pa:

- koordinacija in občasno preverjanje izobraževanja kandidatov ter dopolnilno izobraževanje za gorske vodnike med posameznimi državami članicami;
- pregledovanje vodniške in splošne alpinistične tehnike;
- poenotenje kriterijev v poklicnem izobraževanju gorskih vodnikov, zlasti kar zadeva njihove pravice in dolžnosti, vključno z vprašanji tarif;
- zaščita enovitosti prejšnje alinee glede zakonov in določil posamičnih držav;
- preverjanje ustreznosti novih članic skladno s postavljenimi zahtevami in standardi.

Članice UIAGM so organizacije gorskih vodnikov Nemčije, Italije, Avstrije, Švice, Francije, Južne Tirolske, doline Aoste, Norveške, Velike Britanije, Kanade, Japonske in Nove Zelandije, v postopku vključevanja v polnopravno članstvo pa so med drugimi ZDA, Slovenija, Švedska in Slovaška. Zanimivo je to, da vsaka država članica nima enega glasu pri odločanju, temveč imajo po statusu alpske države skupaj absolutno večino (Francija, Italija, Nemčija, Švica, vsaka več kot deset glasov, ostale pa po enega ali največ dva).

Trenutni predsednik je tirolski hotelir in seveda gorski vodnik Avstrijec **Alois Pirpamer**.

EVROPSKA VODNIŠKA KOMISIJA

Evropsko vodniško komisijo so leta 1990 ustanovili zato, da je za Evropsko gospodarsko skupnost v svojem dokumentu, ki so ga pripravili Francozi, Nemci, Italijani in Angleži, postavili svoje pogoje za doseg in izvajanje poklica gorskega vodnika v državah članicah. Jasno je, da je ta platforma identična s platformo UIAGM/IVBV, saj imajo vodilno vlogo tako v Mednarodni zvezi zvez kot v Evropski gospodarski skupnosti iste predvsem alpske države. Težava nastane v vodniškem smislu le za tistega, ki ni član nobene od obeh zvez. Za Slovenijo kot zadnjo državo z območja Alp bi pomenilo polnopravno članstvo v UIAGM/IVBV že avtomatično prilagoditev evropskim standardom, ki jih naša družba postavlja med prednostne tako kratkoročne kot dolgoročne cilje, zamujena priložnost za včlanitev pa zaton gorskega vodništva, saj mednarodne licencirane gorske vodnike lahko izobražujejo samo posamezne države članice UIAGM/IVBV same. Diplome licenciranega gorskega vodnika po sklepu zadnje skupščine UIAGM/IVBV v Chamonixu leta 1994 ni mogoče več pridobiti v tuji državi, čeravno to tudi nikoli ni bila praksa in niti izjema. Obenem bi izgubili sicer res samo nekaj, a za razvoj turizma še kako pomembnih delovnih mest v deželi na sončni strani Alp.

Znak Zdrženja gorskih vodnikov Slovenije

Za status in izobraževanje slovenskih gorskih vodnikov kot v gorniškem smislu najbolje izobraženega kadra PZS je od leta 1958 do leta 1993 skrbela Podkomisija za gorsko vodništvo Komisije za alpinizem pri PZS. V tem času je vodniško knjižico in znak prejelo 145 gorskih vodnikov. Trenutno jih je na seznamu vseh še 65; od tega je v zadnjih petih letih vsako leto registriranih med 40 in 50, res vodniško aktivnih pa je okoli 30. Poleg tega ti zavzemajo veliko pomembnih funkcij v PZS, planinskih društvih in njihovih alpinističnih odsekih po vsej Sloveniji. Med najpomembnejše lahko v tekočem mandatu brez dvoma štejemo oba podpredsednika PZS **Janka Mirnika** in **Toneta Škarjo** (slednji je tudi načelnik KOTG), člana Gospodarske komisije **dr. Janeza Duhovnika**, člana KVIZ-a in predsednika kategorizacijskega odbora mladinskih in planinskih vodnikov **Bojana Pollaka**, načelnika GRS **Danila Škerbineka** in predsednika Podkomisije za vrhunski alpinizem **KA Andreja Štremflja**. Dolga leta je Podkomisijo uspešno vodil (če ne zaradi drugega že zato, ker je preživela in

ohranila visoke kriterije doseganja tedaj še naziva, danes pa poklica gorski vodnik) **Roman Robas**. Čeravno v času, ki ga živimo, spomeniki, pa čeprav samo tisti knjižni, niso več tako v modi, kot so bili še nedolgo tega, sem prepričan, da bo potrebno za to obdobje s potrebne časovne distance nadaljevati zgodovinsko objektivno izjemni deli **Borisa Režka** Stene in Grebeni (del, ki se tičeta gorskih vodnikov v Karniških in Savinjskih Alpah) ter **Evena Lovšina** Gorski vodniki v Julijskih Alpah.

LEGALNOST IN LEGITIMNOST

Skladno s sklepom UO PZS, sklepom KA in v pisni obliki posamično izraženo voljo 35 slovenskih gorskih vodnikov, ki so jo izkazali **Janez Ažman, Janez Benkovič, Sandi Blažina, dr. Janez Duhovnik, Martin Gričar, Janez Golob, Viki Grošelj, Roman Herlec, Franc Jeromen, Luka Karničar, Zvone Korenčan, Leonid Kregar, Marjan Kregar, Franci in Peter Markič, Vladimir Mesarič, Rado Nadovešnik, Bojan Pograjc, Dušan Polajnar, Bojan Pollak, Roman Robas, Jože Rožič, Janez Rupar, Vlado Schlamberger, Jošt Silvester, Tone Škarja, Slavko Šikonja, Danilo Škerbinek, Andrej in Marko Štremfelj, Franc Šušteršič, Franc Tamše, Janez Triler, Viktor Uhan in dr. Evgen Vavken**, je bilo z ustanovnim občnim zborom gorskih vodnikov, na katerem so bili prisotni Janez Ažman, **Stane Belak**, dr. Janez Duhovnik, Janez Golob, Martin Gričar, Roman Herlec, Luka Karničar, Marjan Kregar, Vladimir Mesarič, Zvone Korenčan, **Anton Oman**, Peter Markič, Bojan Pograjc, Bojan Pollak, Roman Robas, Janez Rupar, **Tone Sazonov**, Slavko Šikonja, Andrej in Marko Štremfelj, Franc Šušteršič in dr. Evgen Vavken (sodno pa so zgolj zaradi praktičnosti kot ustanovitelji overili svoje podpise na sodišču v Ljubljani Stane Belak, dr. Janez Duhovnik, Zvone Korenčan, Peter Markič, Anton Oman, Bojan Pograjc, Bojan Pollak, Roman Robas, Tone Sazonov ter Andrej in Marko Štremfelj), 25. maja 1993 v Ljubljani na PZS ustanovljeno društvo z imenom Zdrženje gorskih vodnikov Slovenije (okrajšano ZGVS, angleško Slovene Association of Mountain Guides), ki je postalo pravni naslednik Podkomisije za gorsko vodništvo KA pri PZS. Zbor vodnikov je zaradi svojih potreb in potreb članov slovenske krovne planinske organizacije ter nedvoumne pozitivne zgodovinske dediščine soglasno sprejel odločitev o povezavi v PZS in sprožitvi vseh potrebnih aktivnosti za včlanitev v UIAGM/IVBV. UO PZS je na podlagi statuta PZS sprejel ZGVS v polnopravno članstvo, proces za včlanitev v UIAGM/IVBV, ki običajno traja kar nekaj let, pa se že bliža sklepnici fazi. Gorski vodniki bodo tako še naprej opravljali svoje poslanstvo po posameznih planinskih društvih kot tudi organih PZS, le njihovo delovanje bo dvignjeno z zornih kotov organiziranosti, lastnega izobraževanja in varnosti domačih ter tujih klientov na mednarodno raven.

Zbor gorskih vodnikov je za predsednika Zdrženja izvolil Marka Štremfija, za podpredsednika dr. Janeza

Novi (stari) vodniški znak gorskega vodnika ZGVS v PZS, ki je zaradi spremembe organiziranosti (s privoljenjem avtorja) spremenjen zgolj v napisih

Duhovnika, za tajnika Bojana Pograjca, za blagajnika Romana Robasa, za predsednika Tehnične komisije Staneta Belaka in za delegata v KVIZ Bojana Pollaka ter s tem nekako ohranil kontinuiteto stare Podkomisije, obenem pa odprl prostor novim idejam nove vodniške organizacije za starejše in mlajše generacije gorskih vodnikov.

ZGVS

ZGVS ima v svojih društvenih pravilih zapisano, da je prostovoljno poklicno združenje gorskih vodnikov Slovenije s sedežem na Dvorčakovi 9 v Ljubljani, ki v skladu s Pravilnikom o gorskih vodnikih občasno ali redno opravljajo poklic gorskega vodnika.

Pomembnejši nameni Zdrženja so:

1. Prizadevanje za doseganje kvalitetnega gorskega vodništva za domače in tuje turiste.
2. Sodelovanje pri ukrepih za preprečevanje gorskih nesreč in po potrebi pomoč pri reševanju ponesrečencev v gorah.
3. Razvijanje, vodenje, povezovanje enotnega gorskega vodništva v Sloveniji.
4. Varovanje splošnih poklicnih interesov za svoje člane, in sicer:
 - s strogimi pogoji za sprejem na tečajih za pripravnike in gorske vodnike,
 - s ciljno usmerjeno reklamo za varno planinarjenje in alpinizem v spremstvu gorskega vodnika,
 - v primeru nelojalne konkurence,
 - preko pravnih oseb, ki se poslužujejo vodniških uslug, zavarovalnic in GRS pri PZS,
 - z zastopanjem koristi svojih članov v PZS, pred oblastmi in javnostjo.
5. Gojenje tovarištva med poklicnimi kolegi.
6. Razvijanje ali sodelovanje pri razvijanju alpinistične tehnike in tehnike GRS.
7. Priprava predlogov za izračunavanje minimalnih cen vodniških storitev.
8. Prevzem poklicnega in moralnega nadzora nad svojimi člani.
9. Skrb za varstvo narave in zdravega človekovega okolja ter sodelovanje z ustreznimi organizacijami in društvi.
10. Skrb za neprestano izpopolnjevanje svojih članov.

UIAGM/IVBV je na svoji skupščini v St. Moritzu že leta 1993 določila za mentorja ZGVS Zvezo gorskih vodni-

kov Južne Tirolske. Tirolci sodijo med bolj organizirane vodniške organizacije, s sistemom gornjskih šol in načinom vpetja gorskega vodništva in turizem pa zagotovo med najboljše. S svojimi približno stošestdesetimi gorskimi vodniki (od teh šestdeset polno zaposlenih) na ozemlju, ki je po velikosti primerljivo z našim alpskim svetom, so nam poleg mentorstva lahko še kako dober zgled.

Sodelovanje, ki teče, in tisto, ki nas še čaka, temelji predvsem na izmenjavi izkušenj in vodniških znanj pri šolanju trenutnih kandidatov za pripravnike za gorske vodnike pri nas (ti so **Janez Cerar, Urban Golob, Janez Levec, Franc Pepevnik, Marko Prezelj in Janez Primožič**) in na Tirolskem ter razpisu in načinu selekcije naslednje generacije slovenskih kandidatov, ki bo jeseni leta 1995. To pomeni, da bodo slovenski gorski vodniki v letu 1995 preživeli kot opazovalci na sprejemnih izpitih, tečajih za pripravnike, izpopolnjevalnih tečajih za gorske vodnike ter drugih srečanjih v tujini približno 57 dni, doma pa mentorje gostili 31 dni.

GORSKO VODNIŠTVO KOT POKLIC

Gore danes ne pripadajo več samo pastirjem, divjim lovcem in avanturistom. Po dolinah ni več neprelozljivih gozdov in voda, vanje so se ob cestah in poteh naselili ljudje. V bistvu je vsaka gora postala dosegljiva (trekingi na osemtisočake niso več redkost), vsa gorniška oprema je na prodaj v številnih trgovinah in vrste gorniškega znanja za planinarjenje ter plezanje v snegu in ledu so vsakomur dostopne na tečajih in šolah. Človek je danes svobodnejši, odprt proti naravi in neodvisen v življenju v stiku z njo. Ali ima torej sploh smisel v teh časih še vedno gojiti poklic gorskega vodnika?

Odgovor je brez dvoma pritrdilen, saj obstajajo utemeljene podlage, ki podpirajo razvoj tega poklica:

1. Povečanje prostega časa v delovnih okoljih ter moderna komunikacijska sredstva omogočajo tudi tistemu, ki biva daleč od gorskih krajev, da preživi počitnice v hribov.
2. Športne dejavnosti in hobiji v stiku z naravo navdušujejo vse večje število privržencev.
3. Povečanje finančnih zmožnosti več družbenih slojev daje možnost več ljudem, da se obrnejo na gorskega vodnika, kar je bil do nedavnega privilegij manjšine.
4. Družbeni položaj gorskega vodnika se je v nekaterih alpskih deželah znatno dvignil in je obravnavan kot visoko specializirani poklic.
5. Gornišstvo se šteje — za razliko od drugih dejavnosti — kot oblika življenja in ne kot modna muha in je najstarejša in najmodernejša med avanturami.
6. Moderni gorski vodnik ima povečano tehnično raven znanja, ki je vseskozi v povezavi z občutkom za varnost, obvlada poglobljena geografska znanja (ne samo v gorah), je ekološko ozaveščen in pozna pedagoške prijeme za poučevanje gornišstva.
7. Danes gorski vodniki niso vezani samo na »svojo hišno goro« in na dolino, v kateri živijo, temveč je njihovo delovno okolje ves svet.

8. Tradicije poklica gorskega vodnika in stalne zahteve po storitvah kažejo na njegovo neodvisnost od modnih tokov.

9. Gorski vodnik ni turistični animator, čeravno je s turizmom najtesneje povezan.

10. V svetu neobhodna prisotnost gorskih vodnikov na različnih področjih raziskav (plazovi, ekologija, gorsko reševanje, športna medicina ...) dokazuje njihovo prisotnost v vseh panogah, ki so povezane z gorami.

11. Gorski vodnik je tovariš, učitelj in predvsem prijatelj.

12. Vodnik odgovarja za varnost v gorah.

Tehnika in materiali spodbujajo gorniško dejavnost in pogosto dajejo iluzijo, da imamo vse to zato, da opravimo turo varno. Vendar ne pozabimo na izkušnje in tako imenovani »sedmi čut«, ki lahko dozori le s časom! Samo gorski vodnik ga lahko zaradi svojega neprestanega udejstvovanja s številnimi ljubitelji gora razvije na poseben način. Tolar v žepu manj naj nikoli ne odtehta zadovoljstva po čustveno, fizično in duhovno bolj bogati ter varni hoji in plezanju v spremstvu gorskega vodnika.

Kugyjevo Deveto poglavje

Prav potihno, tako da so to vedeli komajda celo najboljše obveščeni gorniki in spremljevalci planinske literature, je konec letošnjega marca izšlo deveto poglavje »Vojnih podob iz Julijskih Alp« dr. **Juliusa Kugyja**, knjiga, ki jo je založnik, Založba Kres iz Ljubljane, posvetil stoletnici slovenskega Planinskega vestnika, kot je posebej natisnjeno na pasici, pripeti na (skoraj) vsak izvod knjige. To je edino ohranjeno Kugyjevo delo, ki doslej v slovenščini (ali v kateremkoli drugem jeziku) še ni izšlo.

Delo je v slovenščino že zdavnaj prevedla **Lilijana Avčič**, potem se je za dolgo časa izgubilo, zdaj je menda napočil pravi čas za izdajo.

Kot piše v daljši spremni besedi **Marijan Krišelj**, v tej knjigi dr. Kugy »odkriva ljudi in prijatelje, o katerih doslej še nismo slišali, ker jih preprosto ni omenjal. Mislili bi, da so bili to ljudje, ki so sodili v epizodni del Kugyjevega življenja, pa bi našli marsikoga med njimi, ki mu je ohranil spomin tako živo, kot to sporoča: sveže, spoštljivo, zagrenjen, žalosten, tak pač, kakor ga je bilo vtisnilo doživetje s prijateljem, ki mu ga je vzela vojna, ali pa se je bil izgubil v spletu različnih življenjskih poti.«

Kot domneva Krišelj v spremni besedi, je »Kugy najbrž pisal posamezne odstavke (če ne poglavja) med samo vojno, tako kot to trdi tudi za knjigo Iz življenja gornika...« Toda »čeprav je besedilo iz mojega življenja v gorah pisal tako rekoč na kolenih na fronti, o vojni v knjigi ni sledu!«

Kugyjevo knjigo »Vojne podobe iz Julijskih Alp« bomo v Planinskem vestniku podrobno predstavili v naslednji številki.